

PERSONLIG ASSISTANS FÖR GRAVT HANDIKAPPADE PERSONER – TILLÄMPNINGSSINSTRUKTIONER FR.O.M. 1.12.2009

ALLMÄNT OM PERSONLIG ASSISTANS

Målet med personlig assistans

Syftet med handikappservicelagen är att främja förutsättningarna för en gravt handikappad person att leva och verka tillsammans med andra som en jämlik medlem i samhället samt förebygga och avlägsna de skador och hinder som handikappet medför.

Personlig assistans ökar jämlikheten och självständigheten för den handikappade personen och förbättrar hans/hennes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet.

Man strävar i första hand till att främja jämlikheten för personer med funktionshinder i förhållande till andra som inte har funktionshinder.

När servicen ordnas beaktas personens egen åsikt, önskemål och personliga hjälpbehov.

Nödvändig personlig assistans

Med personlig assistans avses i denna lag den nödvändiga hjälp som en gravt handikappad har behov av hemma eller utanför hemmet

- 1) i de dagliga sysslorna,
- 2) i arbete och studier,
- 3) i fritidsaktiviteter,
- 4) i samhällelig verksamhet, samt
- 5) i upprätthållande av sociala kontakter.

Mängden och omfattningen av den personliga assistansen

Personlig assistans i de dagliga sysslorna och i arbete och studier ska ordnas i den utsträckning det är nödvändigt för den gravt handikappade personen.

För fritidsaktiviteter, samhällelig verksamhet och för att upprätthålla sociala kontakter ska personlig assistans ordnas minst 30 timmar per månad, om inte ett lägre timantal räcker för att tillförsäkra den gravt handikappade nödvändig hjälp.

Skyldighet att ordna service och servicens sekundära natur

Service och stöd enligt handikappservicelagen ska ordnas, om en handikappad inte med stöd av någon annan lag får sådan service eller sådant stöd som är tillräckligt och lämpligt för honom eller

henne. (Handikappservicelagen § 4). Enligt lagen om specialomsorger för utvecklingsstörda (519/1977) § 1 anordnas i första hand service och stöd enligt handikappservicelagen till de delar som de är tillräckliga och lämpliga med tanke på personens handikapp, samt på andra sätt till personens fördel.

Kommunen har särskild skyldighet att ordna personlig assistans för gravt handikappade personer ifall personen på grund av sitt handikapp eller sin sjukdom nödvändigtvis behöver service för att klara de normala livsfunktionerna. Den subjektiva rätten till personlig assistans för gravt handikappade personer baserar sig på handikappservicelagen (1987/380) § 8c och 8 d. Kommunen har dock inte särskild skyldighet att ordna serviceboende eller personlig assistans, ifall tillräcklig omsorg om den gravt handikappade inte kan tryggas genom åtgärder inom den öppna vården.

Personlig assistans i förhållande till annan socialservice

Syftet med handikappservicelagen är att komplettera den allmänna socialservicen. Såväl kriterierna om att annan service inte är lämplig och inte tillräcklig ska uppfyllas samtidigt. Handikappservicelagen kan tillämpas då den primära servicen inte är lämplig för den handikappade personen med tanke på de behov han/hon har på grund av sitt funktionshinder eller sjukdom. Dessutom måste ifrågavarande person uppfylla kriterierna för en gravt handikappad person i förhållande till personlig assistans.

Personlig assistans och hemservice

Till exempel hemservice eller boendeservice är serviceformer som ges i första hand, om personen i första hand behöver vård och omsorg och denna service är tillräcklig och lämplig med tanke på personens funktionshinder eller sjukdom.

Personlig assistans och serviceboende

Serviceboende i eget hem för en gravt handikappad person enligt handikappservicelagen kan ordnas genom personlig assistans, ifall kriterierna för rätten till personlig assistans uppfylls.

För andra gravt handikappade personer som behöver hjälp i de dagliga funktionerna i sitt hem tryggas behovet fortfarande med hjälp av hemservice-, serviceboende- eller boendepersonal. I dessa fall ges eventuell personlig assistans närmast för hjälp utanför hemmet.

Personlig assistans och barn

För ett barn med gravt handikapp kan personlig assistans beviljas för verksamhet på hans/hennes åldersnivå som till exempel för ärenden, hobby och rekreation. I första hand är det då frågan om verksamhet utanför hemmet. Den omsorg och vård föräldrarna ger sitt barn är inte assistans i lagens bemärkelse, och den verkställs inte genom personlig assistans.

Verket för fostran och utbildning ordnar assistenter för barn i dagvård och barn och unga i grundskolan.

Personlig assistans och äldre personer

Service för äldre personer ordnas enligt socialvårdslagen då hjälpbehovet i huvudsak beror på sjukdomar och funktionshinder som beror på åldrande.

En åldrande gravt handikappad person har i första hand rätt till normalservice enligt socialvårdslagen.

Personlig assistans och stöd för närståendevård

Närståendevårdsstödet är en primär serviceform, ifall den handikappade personens hjälpbehov tillgodoses med hjälp av denna vårdform. Den omsorg och vård som anhöriga ger är inte assistans i lagens bemärkelse, och den verkställs inte heller som personlig assistans. Personlig assistans ges i första hand för verksamhet utom hemmet.

En anhörig som assistent

Målet med personlig assistans är att främja självständighet och delaktighet. Lagen möjliggör i regel inte att den hjälpbehövande personens anhöriga eller närstående fungerar som personlig assistent. Att en anhörig fungerar som assistent är möjligt enbart i undantagsfall. I huvudsak fungerar den anhörige som närståendevårdare ifall den handikappade personen främst har behov av vård och omsorg.

Exempel på särskilt vägande skäl kan vara ett akut hjälpbehov eller särskilda orsaker som berör funktionshindret eller sjukdomen. Ett fast arbetsförhållande kan fortsätta, ifall det är till den handikappade personens fördel.

KRITERIER FÖR BEVILJANDE AV PERSONLIG ASSISTANS

En gravt handikappad person

När det gäller att ordna personlig assistans anses som gravt handikappad den person som till följd av ett långvarigt eller framskridande handikapp eller sjukdom nödvändigt och upprepade gånger behöver en annan persons hjälp för att klara de dagliga funktionerna i och utanför hemmet och behovet av hjälp inte i främsta hand beror på sjukdomar och funktionshinder som har samband med normalt åldrande.

En person kan dock inte uteslutas från rätten till personlig assistans enbart på grund av något handikapp, sjukdom, diagnos eller ålder.

Rätten till personlig assistans begränsas till nödvändig hjälp till de gravt handikappade personer som är i stort behov av en annan persons hjälp i olika funktioner och även för de personer vars hjälpbehov är återkommande men mindre.

En persons förmåga att definiera innehållet i och sättet att verkställa assistansen

Personliga assistans är en serviceform som stöder den handikappade personens egna val och det han/hon själv vill göra, vilket i sin tur förutsätter en förmåga att definiera innehållet i assistansen och hur den ska förverkligas. Den handikappade personen ska alltså kunna uttrycka vilken hjälp han/hon behöver. Hörandet bör ske med tillräcklig yrkesskicklighet. Man kan bl.a. be om hjälp av

närstående, men förmåga att uttrycka den egna viljan måste även vara säkrad vid assistansen. Man kan uttrycka sin åsikt också genom att använda olika kommunikationshjälpmedel.

Hjälpbehovet baserar inte sig i huvudsak på vård, omsorg eller övervakning

Ifall personen först och främst behöver vård, omsorg eller övervakning ordnas hjälpen i huvudsak genom annan social- och hälsovårdsservice, exempelvis med hjälp av stöd för närståendevård, hemservice eller specialomsorg.

UTREDNING AV SERVICEBEHOV OCH SERVICEPLAN

Utredningen av behovet av personlig assistans ska inledas senast den sjunde vardagen efter det att den handikappade personen, en anhörig, annan person eller myndighet, för att få service har tagit kontakt med handikappserviceavdelningen.

Personlig assistans kan beviljas en gravt handikappad Vasabo, som ansökt om det. Ansökningen skickas till en socialarbetare eller socialhandledare inom handikappservicen.

Socialarbetaren/socialhandledaren utreder det dagliga behovet av personlig assistans tillsammans med den handikappade personen, hans/hennes närstående och/eller andra sakkunniga.

Socialarbetaren/ socialhandledaren uppgör i samarbete med ovan nämnda en serviceplan enligt §7 i lagen om klientens ställning och rättigheter (812/2000). Den handikappade personen kan även hänvisas till en läkarundersökning eller en undersökning av en annan expert.

Socialarbetaren/socialhandledaren gör ett beslutsförslag, som baserar sig på den serviceplan som gjorts upp tillsammans med klienten. Behovet av personlig assistans bedöms individuellt.

Ledande socialarbetaren eller chefen för handikappservicen beslutar om beviljande av personlig assistans.

Vid beslutsfattandet beaktas i synnerhet följande saker:

- Funktionshindrets eller sjukdomens grad, art och varaktighet (uppvisas med läkarutlåtande)
- Mängden assistans som behövs, variation under veckan, oförutsägbara situationer
- Till vad behövs assistans. Är behovet av hjälp sådant, att personen behöver personlig assistans, eller behöver personen i första hand vård, omsorg och övervakning, vilket betyder att t.ex. hemservice, serviceboende, stöd för närståendevård eller specialomsorg är primära serviceformer, eller behöver personen anstaltsvård?
- Livssituationen och familjeförhållanden
- Gör personlig assistans att personen kan klara sig mera självständigt och bli mera delaktig
- Möjliggörs boende i eget hem
- Möjliggörs studier eller arbete
- Annan eventuell stödservice
- Säkerhet
- Hur klarar sig personen, ifall ingen personlig assistans beviljas
- Är servicen nödvändig

Serviceplanen granskas ifall det sker förändringar i den handikappade personens servicebehov eller omständigheter och i övrigt med minst tre års mellanrum.

Beslut om personlig assistans ska fattas utan oskälig fördröjning och senast inom tre månader efter att den handikappade personen eller personens representant har ansökt om service eller stöd, ifall ärendet inte av särskild orsak kräver längre behandlingstid.

SÄTT ATT ANORDNA PERSONLIG ASSISTANS

När det bestäms på vilket sätt personlig assistans ska ordnas och när själva assistansen ordnas ska kommunen beakta den gravt handikappade personens egna åsikter och önskemål samt det i serviceplanen definierade individuella hjälpbehovet och den handikappades livssituation i sin helhet.

Handikappservicen inom Vasa stad anordnar personlig assistans på olika sätt:

- i första hand genom att enligt systemet för personliga assistenter ersätta de kostnader som uppstår för den handikappade personen vid anställande av en personlig assistent jämte de lagstiftade avgifterna och ersättningarna som arbetsgivaren är skyldig att betala samt övriga nödvändiga och skäliga omkostnader som förorsakas av assistenten;
- upphandla assistentservice åt den gravt handikappade personen från offentliga eller privata serviceproducenter
- genom att själv, eller enligt avtal med andra kommuner, ordna servicen

OBS! Genom att själv fungera som arbetsgivare åt den personliga assistenten enligt assistentsystemet, försäkrar sig den handikappade personen bäst om att ha så mycket beslutanderätt i sitt eget liv som möjligt. Som arbetsgivare beslutar man helt och hållet själv vem man anställer som assistent och hurdana uppgifter assistenten har. I de andra formerna är någon annan än den handikappade personen arbetsgivare och beslutar således i sista hand vem som anställs som assistent.

En gravt handikappad person handleds och assisteras vid behov i ärenden som berör arbetsgivarskap.